

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ІНСТИТУТІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Шапенко Л. О.

асистент кафедри теорії та історії держави і права

Туренок Е. О.

студентка

**Навчально-науковий юридичний інститут
Національного авіаційного університету
м. Київ, Україна**

Основним призначенням глобалізації як процесу, що відображає сучасний етап еволюції людства, є формування спільного світового економічного, політичного та культурного простору, який функціонує на основі універсальних загально визнаних правових цінностей та принципів і опосередковується загальними організаційними формами. Як наслідок, відбувається зміна характеру і змісту державної діяльності. Сьогодні держава орієнтується на забезпечення потреб особистості, охорони її прав, узгодження інтересів різних соціальних, етнічних та інших груп суспільства.

Держава, право і національна правова система в умовах світових глобалізаційних процесів піддаються трансформації, глибина і масштаб якої визначається їх цивілізаційною характеристикою, рівнем та динамікою їхнього розвитку, здатністю і потенціалом до змін [1, с. 110]. Не вдаючись до аналізу численних визначень глобалізації, можна зазначити, що дослідники виявили такі її основні риси, як «системність (відносно «упорядкована» охопленість глобалізацією різних сфер життя суспільства та соціальних верств), динамізм (глобалізація – це не статика, а динаміка (процес) і збірність (це не єдиний, одноразовий процес, що відбувається в окремій сфері, а сукупність багатьох процесів у всіх сферах життя суспільства й держави)». Відповідно глобалізацію слід розуміти як системну, багатоаспектну, різнорівневу інтеграцію державно-правових, фінансово-економічних та суспільно-політичних інститутів, ідей, принципів, зв'язків, морально-політичних, матеріальних та інших цінностей, різноманітних відносин [2, с. 39]. Цей процес характеризується зростанням ролі зовнішніх чинників (політичних, економічних, соціальних, культурних) у функціонуванні всіх країн-учасниць цього процесу, формуванням єдиного світового ринку та єдиних для них юридичних умов.

Головними напрямками впливу глобалізації на державу є якісна зміна національно-державного суверенітету (його обмежений характер) і призначення держави (що виражається в зміні змісту і сутності функцій держави) [3, с. 403]. Перетворення суспільно-політичного життя, зумовлені глобалізацією, в свою чергу, впливають і на процес універсалізації внутрішньодержавного права, важливе значення в якому набуває закріплення в національних конституціях сучасного комплексу невідчужуваних природних прав і свобод людей, а також визнання принципу пріоритетності норм міжнародного права (міжнародних договорів) перед нормами національного законодавства.

Глобалізація істотно впливає на трансформацію, зміни і модернізацію державно-правових інститутів, норм і відносин на всесвітньому, макрорегіональному і внутрішньонаціональних рівнях, стимулює, прискорює і оновлює процеси універсалізації у державно-правовій сфері. Головним напрямком впливу глобалізації

на право є його уніфікація, яка полягає у виробленні єдиних спільних базових принципів і інститутів права, усунення суперечностей між національними правовими системами. В свою чергу, право стає важливим інструментом глобалізації, оскільки відсутність єдиного правового поля, його недостатня сформованість гальмують процеси глобалізації в різних сферах функціонування світового суспільства. Окрім того, право виступає головним ідеологічним підґрунтям глобалізації, що сприяє зменшенню негативних наслідків глобалізації. Ключову роль в цій тенденції відіграє процес зближення міжнародного і національного права, розширення процесу входження загальноєвропейських принципів і норм міжнародного права у внутрішнє право держав. Адже міжнародні стандарти в будь-якій сфері людського життя визнаються еталонами для держав, що декларують демократичні цінності та принцип верховенства права.

Слід зазначити, що проблематика правової глобалізації носить комплексний характер, першочергове значення при цьому набувають дослідження проблем сучасного стану, шляхів вдосконалення і перспектив розвитку вітчизняного права і держави в загальному контексті процесів глобалізації, юридично важливих принципів, форм, цінностей та цілей, яких потрібно дотримуватись в умовах сучасної глобалізації та уніфікації в сфері державно-правових явищ і відносин [4, с. 38]. Також, беручи до уваги наукові напрацювання М.Ю. Щирби, необхідно констатувати, що в межах загальнотеоретичної юриспруденції нині відсутній комплексний аналіз змін прав людини у зв'язку з глобалізаційними та трансформаційними процесами сучасної реальності [5, с. 379].

Отже, як висновок, можна стверджувати про те, що глобалізація в сфері права слугує одним із чинників прогресивного розвитку універсальних можливостей норм, форм і процедур правового типу суспільного життя; є необхідним етапом, на якому право проявляє спроможність врегульовувати процеси загальноєвропейської глобалізації в рамках загального (загальноєвропейського і загальноєвропейсько-обов'язково) правопорядку і для внутрішніх, і для міжнародних відносин. Долучаючись до процесу глобалізації, Україна, з одного боку, має всі шанси скористатися її перевагами. З іншого, вона стає більш відкритою для нових викликів і загроз, на які треба швидко реагувати й від яких треба захищатися. У цьому розумінні основоположним є не лише удосконалення норм і принципів національного законодавства, а й оптимізація всієї правової системи в суперечливих умовах глобалізації.

Література:

1. Хаустова М.Г. Феномен глобалізації та плюралізм її інтерпретації / М. Г. Хаустова // *Форум права*. – 2013. – № 4. – С. 430-440.
2. Горбенко А.Л. Сучасні тенденції й ознаки глобалізації освітнього простору / А.Л. Горбенко // *Економіка і право*. – 2014. – Вип. 26. – С. 39-45.
3. Чубко Т.П. Глобалізація: поняття, вплив на сучасні державу і право / Т.П. Чубко // *Форум права*. – 2010. – № 1. – С. 396-405.
4. Бірюков Р.М. Глобалізація та її вплив на правову сферу / Р.М.Бірюков // *Порівняльно-правові дослідження*. – 2009. – №2. – С. 36-40.
5. Щирба М.Ю. Ознаки трансформації прав людини в умовах глобалізації суспільства / М.Ю. Щирба // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. – 2016. – № 837. – С. 378-382.